

Projekts "Tālākizglītības programmas "Bioloģijas skolotāja profesionālā pilnveide" izstrāde un aprobācija"
(Nr. VPD1/ESF/PIAA/05/APK/3.2.5.2./0021/0063)

Autors: **Voldemārs Spuņģis** Stundas: **2** Programmas modulis: **A**

Tēmas nosaukums: **Dzīvnieku sistemātika. Jaunākais Latvijas dzīvnieku valsts izpētē**

Mūsdienu dzīvnieku sistemātika

ANIMALIA - DZĪVNIEKU VALSTS

Protozoa - viensūņu apakšvalsts

Tips Sarcomastigophora (sarkodīnvicaiņi)
  Apakštips Mastigophora (vicaiņi)
  Apakštips Sarcodina (sarkodīnas, amēbas)
  Apakštips Opalinata (opalīnas)
Tips Apicomplexa (gregarīnas un kokcīdijas)
Tips Ciliophora (skropstaiņi)

Daudzšūņu dzīvnieku apakšvalsts Metazoa

Daudzšūņu dzīvnieku apakšvalsts daļa Parazoa

Tips Porifera (sūkļi)

Daudzšūņu dzīvnieku apakšvalsts daļa Eumetazoa

Staraiņu nodaļījums Radiata

Tips Cnidaria (Zarndobumaiņi)

Bilaterāļu nodaļījums Bilateria

Acelomāti

Tips Platyhelminthes (plakantārpi)

Pseudocelomāti

Tips Rotifera (virpotāji)
Tips Nematoda (nematodes)
Tips Nematomorpha (matoņi)
Tips Acanthocephala (kāšgalvjtārpi)

Celomāti

Pirmmutnieki

Tips Annelida (posmtārpi)
Tips Arthropoda posmkāji
  Apakštips Trilobitomorpha (trilobītveidīgie)
  Apakštips Cheliceriformes (helicerātveidīgie)
  Apakštips Uniramia (posmkāji ar vienzara ekstr.)
    Klase Myriapoda (daudzkāji)

Klase Insecta (kukaiņi)
Apakštips Crustacea (vēžveidīgie)
Tips Mollusca (gliemji)
    Klase Gastropoda (gliemeži)
    Klase Bivalvia (gliemenes)
    Klase Cephalopoda (galvkāji)

Otrmutnieki Deuterostomia

Tips Ectoprocta sūneņi
Tips Echinodermata adatādaini
Tips pushordaiņi Hemichordata
Tips hordaiņi Chordata

Jaunākais Latvijas dzīvnieku valsts izpētē

Latvijas aizsargājamās sugas

Pēc 1991. gada tika mainīta likumdošana, kas noteica aizsargājamo sugu sarakstus. Pirms tam par aizsargājamām sugām tika noteiktas Latvijas Sarkanās grāmatas sugas. Pašlaik ne visām LSG iekļautajām sugām ir aizsardzības statuss (pielikums). Aizsargājamo un citādi nozīmīgo sugu saraksts ir mainījies vairākas reizes, pēdējo reizi 2005. gadā. Tas saistīts ar pievienošanos ES un atbilstoši prasībām aizsargāt ES Putnu direktīvā, Sugu un biotopu direktīvā minētās sugas, kā arī Bernes konvencijas un Sikspārņu līguma sugas, kuras ir atrodamas Latvijā. Bez tam vairāku sugu aizsardzībai ir jāveido mikroliegumi, to nosaka 2004. gada MK noteikumi. Papildus tam ir noteiktas dabisko mežu indikatorsugas, taču to aizsardzībai ne vienmēr ir likumdošanas pamats. Aizsargājamās un citādi nozīmīgās sugas ir apkopotas tabulā (pielikums).

Aizsargājamo sugu inventarizācija aizsargājamās teritorijās

2001.-2004. g. noritēja aizsargājamo sugu un biotopu inventarizācija Latvijas aizsargājamās teritorijās (Emerald projekts). Tā rezultātā tika pamatota Natura 2000 vietu izvēle. Tika iegūta informācija par īpašo sugu izplatību un stāvokli, izveidotas jaunas teritorijas. Piemēram, tika izveidotas četras jaunas aizsargājamās teritorijas Ziemeļu upespērlenes aizsardzībai – Melturu sils, Rauza, Launkalne un Šepka. Papildus dati par sugām tiek ievākti sagatavojot teritoriju un sugu aizsardzības plānus. 2007. gadā tika sagatavots ziņojums ES Komisijai par aizsargājamo sugu un biotopu stāvokli Latvijā.

Dzīvnieku monitorings

Lai novērtētu sugu stāvokli Latvijā ir izveidota bioloģiskās daudzveidības monitoringa programma. Tai ir vairākas sastāvdaļas: fona monitorings, kurā iekļauti putni, zīdītāji, zivis, abinieki, rāpuļi un bezmugurkaulnieki; speciālais monitorings, kurā iekļauta biežā perlamutrene, upespērlene, mazais ērglis, melnais stārķis; Natura2000 vietu monitorings. Fona monitoringa punkti vai maršruti pārklār visu Latvijas teritoriju un ir izvēlēti nejauši. Speciālā monitoringa programmas punkti izvēlēti atbilstoši sugas specifikai. Natura2000 vietas izvēlētas nejauši tā, lai pēc vairākām vietām varētu spriest par sugas stāvokli Latvijā. Ilgstoši turpinās lauku putnu un migrējošo putnu uzskaites, lašu monitorings. Šobrīd ir pārtraukts dzīvnieku (gliemeži, apputeksnētāji, virsaugsnes fauna) monitorings purvos, piekrastē, agroainavā.

Ievērojamu ieguldījumu deva dabisko meža biotopu inventarizācija balstoties un dzīvnieku sugām - indikatoriem. No 2007. gada ir uzsākts brīvprātīgo monitorings Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā.

Ieguldījumu sugu aizsardzībā dod LIFE projekti – Paliēņu pļavas, Purvi, Ziemeļgauja, Jūras piekraste, Lubānas mitrāji, Ādažu poligons, Rāznas dabas parks. Projektu galvenie akcenti attiecībā uz sugu un biotopu saglabāšanu.

Informācija

Galvenais informācijas avots par Eiropas faunu ir Interneta vietne Fauna Europaea, kuras izveidē piedalījās arī Latvijas zoologi. Tāpat plašu informāciju par Latvijas dzīvniekiem var iegūt žurnālos Putni dabā, Latvijas Entomologs, LU Zinātniskie raksti Bioloģija, Acta Universitatis Daugavpilis, Baltic Journal of Coleopterology un citi.